

ANALÝZA INSCENACE KLASICKÉHO DRAMATU

NAŠI FURIANTI

LADISLAV STROUPEŽNICKÝ

Pro svoji analýzu jsem si vybrala záznam z inscenace klasického dramatu *Naši furianti* od českého dramatika a spisovatele *Ladislava Stroupežnického*. Inscenace, ze které vycházím, je z roku 2006 představená činoherním souborem Národního divadla. Tuto divadelní hru režíroval *Jan Antonín Pitínský*, český básník, dramatik a divadelní režisér. První uvedení *Našich furiantů* na Národním divadle bylo v roce 1887. Z počátku hra neměla moc velký úspěch, ale postupem času se Stroupežnického drama stalo českým divadelním bestsellerem.¹

Toto drama je klasickou realistickou veselohrou, která pojednává o volbě ponocného v obci Honice. Název *Naši furianti* naráží na povahy vesničanů a mezilidské vztahy. Takzvané furiantství je špatná lidská vlastnost, která se u jednotlivých postav projevuje v něčem jiném. Například u Dubského je to pocit nadřazenosti, a u Bláhy a Habršperka je to výsměch nad těmi, kteří nepoznali svět jako oni.

Je to přelomová hra, se kterou v českých zemích začala éra realismu.

Děj inscenace se odehrává ve vesnici Honice na Písecku v roce 1869. Tento fakt je divákům zprostředkován díky ceduli, která se objevuje v prvním dějství, na které stojí: *ZEMĚ: ČECHY; KRAJ: PÍSEK; OKRES: MIROVICE; OBEC: HONICE*. Hra je rozdělena na čtyři dějství. Každá tato část má jiné dějiště a jinak zvolenou scénu. První a čtvrté dějství se odehrává na návsi v Honicích. Na jevišti, po jeho stranách, můžeme vidět dřevěné konstrukce domů, které rámuje hrací prostor. Dále se zde objevují „barikády“, které jsou sestaveny ze dřeva a matrací. Ty evokují venkovské tržní stánky či venkovní posezení, na kterých sedí děti a herecký komparz. Druhé dějství nám je představeno v hospodě. Stále se zde nachází domovní konstrukce, ale hlavní místo dění je uprostřed jeviště. Napříč jevištěm jsou rozestaveny stoly, za kterými sedí herecký soubor. Postupně se však stoly pracuje a jsou různě přemísťovány. V pozadí jeviště můžeme zahlédnout hospodský pult, ze kterého jsou hosti obsluhováni. Dějství třetí nás přenesení do světnice u starosty Dubského (*Jiří Štěpnička*). Zde je scéna změněna. Jako prospekt slouží velká stěna, představující místnost v domě. V ní se nachází tři otvory (dveře), které jsou určeny pro příchody a odchody postav na/z jeviště. Na

¹ Česká televize. *Naši furianti* [online]. [cit. 16. 06. 2020]. Dostupné na: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10095393511-nasi-furianti/20654215051/>

hracím prostoru se dále nacházejí dva stoly, za kterými se různě střídá herecké osazenstvo. Barevně je celá scénografie velice jednoduchá. Má odstíny zemitých barev, které dávají prostor vyniknout hereckému projevu.

Osvětlení celého představení je stále na stejné úrovni. Světla nijak nepodtrhují nebo nezvýrazňují hereckou akci. Po celou dobu je osvětlené celé jeviště. Pouze když jednotlivá dějství končí, se světla pomalu ztlumují a upozorňují tak na konec jednotlivých částí.

Kostýmy, které jsou v této hře použity, jsou historizující a časově se shodují s dobou, ve které se děj odehrává. Muži jsou oblečeni v bílých košilích s vestami, černých kalhotách a sedláckých holínkách, které dokonale připomínají vesnické hospodáře nebo jak ve hře několikrát zazní: „pantáty“. Dále ve hře, konkrétněji ve třetím dějství, jsou muži, jakožto představitelé obecního výboru, kostýmově sjednoceni. Všichni mají černé sako, kalhoty, vestu, bílou košili a černé lakované boty. Jsou tak zobrazeni jako nejvyšší představení celé vesnice. Naproti tomu ženy a dívky jsou ošaceny barevněji. Jako správně hospodyňky mají dlouhé suknice sladěné do modrých a červených barev. Dále kolem pasu uvázané bílé zástěry, halenky s dlouhými rukávy a na nohou černé vysoké boty. Některým ženám, zejména postarším, nechybí ani šátek na hlavě. Ve druhém dějství ženy kostýmy změnilly. Jelikož se jedná o „tancovačku“, mají na sobě vesnické kroje. Děvčata mají krátké bílé suknice, halenky a přes hrudník uvázané vestičky, připomínající korzety. Kostýmy jsou ozvláštněny červenými doplňky kolem krku a černými čelenkami kolem hlavy. Jediná ženská postava, Markýtko (*Jaromíra Milová*), je oděna v celočerveném, pravém, staročeském kroji. Líčení herců není nijak výrazné. Je velice jemné a odpovídající životu na venkově.

Během hry se setkáme s řadou rekvizit, se kterými herci pracují. Avšak těmi hlavními, kolem kterých se celý příběh točí, jsou listiny. Ať už texty písní nebo paličská listina, která je rozhodujícím prvkem, můžeme říci i problémem, při volbě ponocného.

Během inscenace zazní také mnoho písní, které jsou doprovázeny orchestrem. Na konci prvního dějství, kdy Dubská (*Johanna Tesařová*) upozorňuje na klekání, se všichni začínají modlit. Herci zpívají žalmovou píseň, *Aby nás Pán Bůh miloval*, která je ale dramaturgicky přidána. V originálním znění textu se neobjevuje. Následně ve druhém dějství můžeme vidět orchestr na jednom z domů. Orchester je součástí hry, jako hudba, která vyhrává při „tancovačce“ v hospodě. Dále hudba doprovází vážnější scény. Například když Dubská vzpomíná na svého mrtvého syna nebo když se Václav (*Jan Dolanský*) rozhodl, na truc otcí, odejít do armády.

Samotný herecký projev je spíše civilní. Pohyby ani mimika nejsou žádným způsobem nijak afektované. Výraznější prvky ale najdeme v intonaci a dynamice dialogů. Jak si můžeme všimnout, tak v této hře se lidé stále o něčem hádají a vyměňují si své názory. A to se právě odráží v síle jejich hlasu. Můžeme si toho povšimnout například ve třetím dějství, když probíhalo hlasování o nástupu na post nového ponocného. Zejména u postav Dubského (*Jiří Štěpnička*) a Buška (*Miroslav Donutil*). Hádají se o tom, zda je Bušek pytlák či ne. Tento spor následně vyvrcholí až k přetahování se se židlemi.

Herecká práce s prostorem je velice komplexní. Využívá se celý jevištní prostor, jelikož po většinu času se na jevišti objevuje velké množství postav (zejména vedlejších).

Jak jsem již v úvodu řekla, jedná se o veselohru. Komické prvky jsou nejvíce zřetelné u dvojice ševce Habršperka (*David Prachař*) a vysloužilého vojáka, následně ponocného, Bláhy (*Ondřej Pavelka*). Sami o sobě si myslí, že jsou nejvzdělanější z celé vesnice a jako jediní se podívali do světa, konkrétněji dál, než do Strakonice. Také tato dvojice mezi dějstvími sama vystupuje před oponou. Mezi dějstvím druhým a třetím Habršperk vyhrává na housle a spolu s Bláhou zpívají historickou píseň *O hraběti Fridolínu*. Následně pak prostupují mezi diváky v hledišti, čímž je narušena iluze příběhu, formou kontaktu s publikem. Dále pak na konci třetího dějství se Bláha představuje před publikem jako ponocný. Následně na to, si s Habršperkem vyměňují rady, které jim dávaly jejich babičky. Bláhova babička často říkávala: „*Valentýnku dávej si dobrý pozor na to, co si přeješ, mohlo by se ti to vyplít.*“ Vzápětí i Habršperk cituje svoji babičku: „*Jozífkou, dobře se uč, ať neskončíš jako ponocnej.*“ Ani tyto výstupy nejsou v původním textu zaznamenány. Zřejmě byly k inscenaci přidány jako komické odlehčení pro diváky.

V tomto televizním záznamu se také nachází krátký rozhovor, mezi druhým a třetím dějstvím, právě s režisérem *Janem Antonínem Pitínským*. Velice mě zaujalo, když pan režisér zmínil, že navštěvuje místa, která ho nějakým způsobem osloví během četby dramatu. Díky dílu *Naši furianti* a spisovateli *Ladislavovi Stroupežnickém* navštívil domeček v Cerhonickém zámku, kde spisovatel bydlel. Z Pitínského pohledu, i když je hra sarkastická a jistým způsobem i ironická, tak si zanechala jistou laskavost a lásku, kterou Stroupežnický prožíval dříve, než v těžkých a tragických chvílích svého života.

Veselohra je náhledem na jednu z charakteristických vesnic 19. století. I přes dobový kontext a jeho pojetí však můžeme objevit paralelu s naším, moderním světem. Vždyť i vlastnosti

jako je sobeckost, nadřazenost nebo vychloubání se, které jsou ve hře představovány komickým způsobem, jsou stylizací našeho běžného, každodenního života.

ZDROJE:

ČESKÁ TELEVIZE. *Naši furianti* [online]. [cit. 16. 06. 2020]. Dostupné na: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10095393511-nasi-furianti/20654215051/>

STROUPEŽNICKÝ, Ladislav. *Naši furianti*. Praha: Šimáček, 1887.

STROUPEŽNICKÝ, Ladislav. *Naši furianti* [divadelní inscenace]. Režie: Jan Antonín Pitínský. Soubor činohry Národního divadla. Národní divadlo 2006. Dostupné na: <https://www.youtube.com/watch?v=E3RZoFeLRbw&t=4855s>

Analýza obsahuje dobré dílčí postřehy, ale bylo by dobré jít do konkrétní, hlubší interpretace – na konkrétní detailech popsat, jak přesně J.A.P hru vidí, jaké používá prostředky, jak jsou např. vyloženy postavy. To Pitínského pojetí jako celek je totiž mnohem méně komediální než jiné verze!!!